

Ha most átváltanék a hagyományos folyóiratszemle műfajára, akkor óhatatlanul megtörne az a perspektíva, amelyben az eddigi gondolatmenet mozgott. Márpedig ezt a perspektívát a *Pannonhalmi Szemle* nyújtotta nekem, s kívánom, ajándékozza másnak is!

Távolról Pannonhalma nem nagy. Ám ahogyan közeledünk hozzá, egyre impozánssabbnak tűnik, igazi – önmaga-belső – léptéke pedig belülről válik megtapasztalhatóvá, amikor „belőle” kipillantva tárul elénk a táj. Az a tágasság, ami ekkor kibomlik előttünk: Pannonhalma belülről kivetülő tágassága, mely hirtelen lepi meg az embert, amikor a templomkapu előtti párkányhoz lép. Ebben a perspektívában van jelen a *genius loci*, hiszen az a pont, ahonnan valami tágasság tárul föl, nem csak fizikailag, hanem valamilyen szellemileg is fölötte áll a perspektívájában megjelenő tájnak, noha nem független tőle. Én gyerekkorom kedves napjait, a vakációk idejét töltöttem Pannonhalma közelében, Veszprémvarsányban, és *soha* nem pillantottam meg, nem vettem észre, *nem láttam* Pannonhalmát. Most, életem derekán, egyre romló szemmel, de hiteles perspektívák keresése-méretegetése közben talán egyre inkább megtanulva látni, immár *tudom* – s persze most már látom is –, hogy ott van Pannonhalma, s nagyszüleim falujának, éppen a távoli apátság ad perspektívát. A látás – íme, itt a bizonyosság – nem a szem funkciója, hanem az ember, a gondolkodó, tapasztaló ember hermeneutikája. S Pannonhalmáról nézve szép a táj, a szemlélődő szelleme pedig remények táplálója lehet, nehogy a só ízét, s a kovász éltető erejét veszítse.

GÁSPÁR CSABA LÁSZLÓ

Hittansztori?

Bernolák Éva könyvével hitoktatásunk utóbbi évtizedeinek történetét tartja kezében az olvasó. A szerző a saját életútjába foglalva mondja el a hitoktatás Konzultációs Irodájának, az új hittankönyveknek, a papok, majd a világiak számára is megszervezett hitoktatói tanfolyamoknak a létrejöttét.

Többen vagyunk akiknek hittanoktatása a „Hamvas-féle” katekizmus előre megfogalmazott, szabatos válaszainak bebiflázására terjedt ki. Azóta a tanítás egész metodikája gyökeres változáson ment át: a tételes magolást a kreatív aktivizáló módszerek sora – például az un. „heurisztikus beszélgetés” váltotta fel.

Az elmúlt negyven évben a hittantanítás jószereivel a templomok falai közé szorult vissza. Ennek nagyrésze alacsonyabb színvonalú volt, mint az akkori iskolai oktatás! Módszereiben jócskán elavult, gyakorlatában megkövesedett. Igaz, az állam által engedélyezett keretek is nagyon szűkösek voltak. A vallási ismereteket rövid idő alatt, kellő megalapozottság nélkül szerezték a gyerekek. Világossá vált, hogy többet kell nyújtani az ifjúságnak, hogy tudatos, hitét megtartó keresztényekké nevelődjön.

Ezt a korszerű szellemiséget már a II. vatikáni zsinat „aggiornamento”-ja hozta, megújulást hirdetve az egyházi élet minden területén. Az első lépések egyike volt, hogy 1968-ban megszületett a pályázati kiírás új hittankönyvek alkotására. Hozzászólások sorával tisztázódott, hogy a megújulás nem a kinyilatkoztatás tartalmára, csupán annak közlésére, s módszerére vonatkozik.

Az addig megjelent hittankönyvekről Bernolák Éva részletes pedagógiai elemzést ad. Személye akkor kapcsolódik véglegesen össze a hitoktatás történetével. Beregsége miatt ugyanis orvosai eltanácsolják a napi iskolai munkától. Ettől kezdve ideje legnagyobb részében a hitoktatás korszerűsítésén fáradozik. Először végiglátogatott jónéhány templomi katekizist. Tapasztalatait – a bíborshoz címezve – egy beszámolóban összegezte. Megdöbbenették a „korszerű” hitoktatás sanyarú körülményei, elavult módszerei, a tananyag kiválasztásának esetlegessége. A lelkipásztorok túlterheltek, a foglalkozások vezetésére módszertani, pedagógiai szempontból többnyire nem voltak felkészülve. Sür-

gető feladat lett a hitoktatók didaktikai képzése, az új oktatói gárda növelése. E célra alakult meg az Országos Hitoktatási Bizottság Konzultációs Irodája 1977 májusában. Az Iroda első javaslatai között egy központi tanterv és éves tanmenet összeállítása, továbbá a korszerű pedagógiai ismeretek elsajátítása a továbbképzések, konzultációk, bemutató órák szervezése – valamint a szemléltető eszközök, felszerelések modernizálása szerepelt.

A munka, amely a leselejtezett íróasztalnál kezdődött, lassan beérett, s mint a jó földbe hullott mag, százszoros termést hozott. Egyre nőtt a résztvevők száma, eleven keresztény közösség kezdett kialakulni, melynek nyomán szinte minden egyházmegyében nyíltak hasonló irodák. Az 1983-84-es tanévben már a világiak számára is szerveztek hitoktatói tanfolyamot. Ennek népszerűségére jellemző, hogy más felekezeti hallgatók is bejártak az előadásokra, a végzett hallgatók pedig közösségben maradtak (Hitoktatók Baráti Köre) s számukra újabb továbbképzéseket szerveztek.

A kötetet kézbe véve, az első szembeötlő hiányosság: a megszámlálhatatlanul sok sajtóhiba! Különösen meglepő e silány kivitelezés, – betűcsere, betűelhagyás, rossz elválasztás – attól az Egyházforum Kiadótól, amelynek kötetei eddig éppen minőségükkel hívták fel magukra a figyelmet.

A szerző a címben izgalmasan „sztorit” ígér – igaz, kérdőjellel. A klasszikus értelemben vett fordulatos meseszöveget, kalandos helyzeteket, árnyaltan rajzolt jellemeket azonban hiába várjuk. A könyv hangvétele visszafogott, írója láthatóan tárgyilagosságra, hitelességre törekszik. A dokumentumok beillesztése elfogulatlanságot, korrektséget sugall, ugyanakkor folyton megszakítja olvasói élményünket. Az 53 darab mellékletből hiányzik az élményteli, hangulatos leírás, így néhol érdektelenné, adminisztratív beszámolóvá válik a történet. Még saját életútjának bemutatásánál sem él a szerző az izgalmas, fordulatos megjelenítés eszközeivel. Ott is inkább egy szociológus pontosságával veszi sorba az olvasmányait, a barátait, tanártársait. Persze, hiba lenne a visszaemlékezés irodalmi műfajának klasszikus mintáját, annak sodró belső dinamikáját, a lélek változásainak bensőséges ábrázolását, vagy a korszak izgalmas bemutatását számon kérni. A krónikás most csak – talán épp az elfogultság vádjá ellen védekezve – objektív hangon veszi számba a történeteket.

Van azonban egy pont, ahol a szerző kilép a hűvös tárgyilagosság védelméből, s könyvében a belső és a külső történelem izgalmasan összefonódik. *Az elbukott remények*, a *Mi lesz tovább*, *A megváltozott körülmények* című részek képezik a csúcspontot, a könyv itt válik letehetetlenné.

Valóban rejtélyesnek tűnik, hogy a rendszerváltoztatás után az új konzultációs iroda miért szabadult meg elődei szorgosan összegyűjtött dokumentumaitól, szemléltető anyagától, munkanaplóitól? Vajon milyen elképzelésekkel kívánják folytatni a munkát, ha a korábbi, jól bevált anyagokat – elpiszkolódásuk okán – a szemébe dobták. Úgy gondolom, hogy erre a helyzetre létezik egy másik történet is. Érdeemes volna utánajárni!

A mű kétségtelen erénye, hogy a szerzője nem vádol, mellőzi a sértődött, ellenséges vagy megkeseredett hangot. A ma oly gyakori szenvedélyesen replikázó, személyeskedő közéleti stílus után üdítően hat a tisztességes megfogalmazás, tárgyilagos szemléletmód.

Bernolák Éva: *Hittansztori? Egyházforum*, Budapest, 1994. 334. p.

EIGNER JUDIT